

Διαφορά της υπακοής στους λαϊκούς και στους μοναχούς

/ [Ορθόδοξη πίστη](#)

Υπάρχει σαφώς μια διαφορά ανάμεσα στους μο-ναχούς, που έχουν δώσει μια ειδική υπόσχεση υπακοής, και τους λαϊκούς, που ζουν στον «κόσμο». Ακόμη και στην περίπτωση των μοναχών, υπάρχουν εξαιρετικά λίγες κοινότητες όπου μπο-ρεί να βρεθεί η διακονία τού γέροντα στην πλήρη της μορφή, όπως αναφέρεται στα Αποφθέγματα των Πατέρων της Ερήμου, ή όπως ασκήθηκε τον δέκατο ένατο αιώνα στη Μονή της Όπινα. Ένας σύγχρονος Ρώσος Ιερέας, ο πατήρ Αλέξανδρος Μεν -πολύ σεβαστός ως πνευματικός πατέρας μέχρι τον τραγικό και πρόωρο θάνατό του από άγνωστα χέρια το 1990 - σοφά επέμενε πως οι μοναχικοί κανόνες δεν μπορούν να μεταφερθούν αυτούσιοι στη ζωή της ενορίας.

Συχνά νομίζουμε ότι η σχέση τού πνευματικού παι-διού με τον πνευματικό πατέρα απαιτεί το πρώτο να υπακούει πάντοτε στον δεύτερο. Στην πραγματικό-τητα, η αρχή αυτή αποτελεί ουσιώδες μέρος της μονα-χικής ζωής. Ο μοναχός υπόσχεται να κάνει υπακοή, να κάνει οτιδήποτε απαιτεί ο πνευματικός πατέρας του. Ένας ενοριακός ιερέας δεν μπορεί να επιβάλει ένα τέτοιο πρότυπο στους λαϊκούς και δεν μπορεί να δι-εκδικήσει για τον εαυτό του το δικαίωμα να δίνει αυ-θαίρετες εντολές. Θα πρέπει να αισθάνεται ευτυχής αν μπορεί να εφαρμόζει τους

εκκλησιαστικούς κανό-νες, προσανατολίζοντας τη ζωή των ενοριτών του, και βοηθώντας τους στους εσωτερικούς αγώνες τους.

Ακόμη κι αν δεχθούμε πλήρως αυτά τα δυο σημεία, υπάρ-χουν τρία επί πλέον πράγματα που πρέπει να ειπωθούν, προ-κειμένου να ερμηνευθεί σωστά ένα κείμενο όπως τα Αποφθέγ-ματα των Πατέρων της Έρημου, ή μια μορφή όπως ο στάρετς Ζωσιμάς, στους Αδελφούς Καραμαζώφ. Κατ' αρχάς, η υπακοή που προσφέρεται από το πνευματικό τέκνο στον αββά δεν εί-ναι αναγκαστική, αλλά πρόθυμη και εθελούσια. Είναι έργο του γέροντα να αναλάβει το θέλημά μας στο δικό του, όμως μπορεί να το κάνει μόνο αν εμείς, με τη δική μας ελεύθερη επιλογή το τοποθετήσουμε στα χέρια του. Δεν συντρίβει τη θέλησή μας, αλλά τη δέχεται από μας ως δώρο. Μια υποταγή αναγκαστι-κή και ακούσια στερείται προφανώς ηθικής αξίας· ο γέροντας ζητά από τον καθένα μας να προσφέρει στον Θεό την καρδιά του, όχι τις εξωτερικές ενέργειές του. Ακόμη και σ' ένα μοναστικό πλαίσιο η υπακοή είναι εθελούσια, όπως τονίζεται έντο-να στο τυπικό της κουράς, μόνο αφού ο υποψήφιος τοποθετή-σει τρεις φορές το ψαλίδι στα χέρια του ηγουμένου, προχωρεί εκείνος στην κουρά του.

Ωστόσο, η εθελούσια προσφορά της ελευθερίας μας, ακόμη και στο μοναστήρι, είναι προφανώς κάτι που δεν μπορεί να συμ-βεί μια για πάντα, με μια μοναδική χειρονομία. Καλούμαστε να αναλάβουμε τον σταυρό μας καθ' ημέραν (Λουκ. 9.23). Πρέπει να υπάρχει μια συνεχής προσφορά, που να εκτείνεται σε ολό-κληρη τη ζωή μας· η αύξησή μας εν Χριστώ μετριέται ακριβώς από τον αυξανόμενο βαθμό αυτοπροσφοράς μας. Η ελευθε-ρία μας πρέπει να προσφέρεται εκ νέου κάθε μέρα και κάθε ώ-ρα, με συνεχώς διαφοροποιούμενους τρόπους. Και τούτο ση-μαίνει πως η σχέση ανάμεσα στον γέροντα και στον μαθητή δεν είναι στατική αλλά δυναμική, δεν είναι αμετάβλητη αλλά απεί-ρωσ ποικίλη. Κάθε μέρα και κάθε ώρα, κάτω από την καθο-δήγηση του γέροντά του, ο μαθητής θα αντιμετωπίσει νέες κα-ταστάσεις, που απαιτούν μια διαφορετική απάντηση, ένα νέο είδος αυτοπροσφοράς.

Δεύτερον, η σχέση ανάμεσα στον γέροντα και στο πνευμα-τικό τέκνο. Όπως έχουμε ήδη σημειώσει, δεν είναι μονόπλευρη, αλλά αμοιβαία. Όπως ο γέροντας δίνει τη δυνατότητα στους μαθητές να δουν τον εαυτό τους όπως πραγματικά είναι, έτσι και οι μαθητές αποκαλύπτουν στον γέροντα τον εαυτό του. Στις περισσότερες περιπτώσεις, εκείνος που καλείται να γίνει γέροντας δεν το αντιλαμβάνεται, μέχρις ότου οι άλλοι τον πλησιάσουν και επιμένουν να μπουν υπό την καθοδήγηση του. Η αμοιβαιότητα αυτή συνεχίζεται καθ' όλη τη διάρκεια της σχέ-σης ανάμεσα στους δύο. Ο πνευματικός πατέρας δεν διαθέτει κάποιο εξαντλητικό πρόγραμμα, που έχει υποστεί επεξεργα-σία εκ των προτέρων και επιβάλλεται στον καθένα με τον ίδιο τρόπο. Αντιθέτως, αν είναι αληθινός γέροντας, διαθέτει για τον καθένα διαφορετικό λόγο· δεν προχωρεί επί τη βάσει αφηρη-μένων κανόνων, αλλά συγκεκριμένων ανθρώπινων καταστά-σεων. Εισέρχεται μαζί με τον μαθητή του στη συγκεκριμένη κα-τάσταση, χωρίς να γνωρίζουν εκ των προτέρων ποια θα είναι ακριβώς η έκβαση, αλλά περιμένοντας ο καθένας τον φωτισμό του Πνεύματος. Και οι δύο, πνευματικός πατέρας και μαθη-τής, μαθαίνουν κατά την πορεία.

Η αμοιβαιότητα στη σχέση τους φαίνεται σε αρκετές ιστο-ρίες στα Αποφθέγματα των Πατέρων της Έρημου. Όπου ένας ανάξιος αββάς σώζεται από την υπομονή και

την ταπεινοφροσύνη του υποτακτικού του. Ένας αδελφός, επί παραδείγματι, έχοντας ένα γέροντα δοσμένο στο πάθος της μέθης, πειράζεται έντονα για να τον εγκαταλείψει· αλλά αντί να φύγει, παραμένει πιστός στον γέροντά του. μέχρι που ο τελευταίος οδηγείται τελικά στη μετάνοια. Και ο αφηγητής σχολιάζει, «...ότι εισί νεώτεροι και οδηγούσι γέροντας εις ζωήν». Ο μαθητής μπο-ρεί να κληθεί να δώσει όπως και να λάβει· ο δάσκαλος μπορεί συχνά να μάθει απ' τους μαθητές του. Όπως αναφέρει το Ταλμούδ: «Ο ραβίνος Χανίνα έλεγε, “από τους δασκάλους μου έμαθα πολλά, πιο πολλά από τους συμμαθητές μου, αλλά από τους μαθητές μου έμαθα τα περισσότερα”».

Στην πραγματικότητα, ωστόσο, η σχέση δεν είναι αμφί-πλευρη αλλά τριγωνική, επειδή μαζί με τον γέροντα και τον μαθητή του υπάρχει κι ένα τρίτο μέλος, ο Θεός. Ο Κύριος μας είπε πως δεν πρέπει να καλούμε κανέναν «πατέρα», γιατί έχουμε μόνο έναν Πατέρα τον εν Ουρανοίς (Ματθ. 13.8-10). Ο γέροντας δεν είναι κάποιος αλάθητος κριτής σ' ένα εφετείο, αλλά συνυπηρέτης του ζώντος Θεού· δεν είναι τύραννος, αλλά ο-δηγός και σύντροφος στο ταξίδι.

Ο μόνος αληθινός «πνευματι-κός οδηγός», με όλη τη σημασία της λέξης, είναι το Άγιο Πνεύμα.

Μητροπολίτης Διοκλείας Κάλλιστος Ware

Πηγές: imverias.blogspot.gr - isagiastriados.com - egolpion.com